

## **Abstrakty**

### **Kontinentální filosofie v minulosti a současnosti 2024**

**Marianna Abrahamyan (FHS UK, Praha)**

#### ***Filmový jazyk: mezi kontinentální a analytickou filozofií***

Příspěvek se zaměřuje na filozofii filmu a na rozdíl mezi kontinentální a analytickou filmovou teorií v otázce filmového jazyka. Cílem bude vymezení toho, co je filmová teorie, jak souvisí s filmovou filozofií a jak do těchto dvou oblastí zapadá otázka, zda lze k filmu přistupovat jako k jazyku. Souvislost mezi filmem a jazykem bude analyzována z pohledu myslitelů kontinentální a analytické tradice. Klíčová část příspěvku bude věnována otázce, v čem spočívá kontrast mezi jednotlivými perspektivami. K zodpovězení této otázky bude využit výklad Ecova (2005) pojetí symbolu, který dle autora vyjadřuje buď skrytý, nebo konvenční (společensky zavedený) obsah.

**Daniela Bendžalová (UPOL, Olomouc)**

#### ***Problém normality v otázce intersubjektivit***

Edmund Husserl se venoval problému normality lidské zkušenosti v kontexte svojich úvah o konstitúcii objektívneho sveta. Normálnosť Husserl definoval predovšetkým na základe konceptov súladu a optimálnosti. Normalita sa však vyjaví až vtedy, keď zlyháva, keď je zlomená, keď naráža na svoje hranice. Až prostredníctvom nie-normálneho, resp. anomálneho si často uvedomujeme, čo je normálne. Vzájomné konštitutívne prelínanie problému normality a anomálie nenecháva bokom ani problém intersubjektivit, o to viac v jej limitných podobách. Cieľom tohto príspevku bude ukázať, ako môžeme uchopiť normalitu fenomenologicky a ako sa normálnosť konštituuje v otázke intersubjektivit. Príspevok zároveň poukáže na normalitu ako na predpoklad skúmania limitných subjektov. V kontexte skúmania intersubjektívnych prepojení limitné formy intersubjektivit generujú vcítenie, ktoré je modifikovaným vcítením. Je to práve vcítenie, ktoré spája zdanlivo veľmi heterogénne subjekty, avšak práve tým konštituuje intersubjektívny svet tak, ako ho poznáme.

**Alexandra Brocková (FHS UK, Praha)**

#### **Pojetí imaginace u Blaise Pascala**

Cílem příspěvku je seznámení s Pascalovým pojetím obrazotvornosti (imaginace) ve vztahu k poznání, respektive s rolí imaginace v poznání. Blaise Pascal o imaginaci napíše, že je to „šalebná vlastnost v člověku, paní omylu a nepravdy, tím darebnější, že není darebná vždycky“. Neopomenutelnost imaginace v lidském myšlení a ve vedení rozumu vyžaduje, abychom k ní byli pozorní jako k součásti lidských poznávacích kompetencí, jež se rozhodně nevyčerpávají dvojicí rozum a smysly. Snahou bude se zorientovat v tom, jaké postavení v Pascalově chápání člověka imaginace zastává. To bude vypracováno zejména na základě souvisejících fragmentů z *Myšlenek (Pensées)*, neboť jeden z hlavních fragmentů je věnován právě tomuto tématu, leč přihlíženo bude i k pohledu Pascalova staršího současníka René Descartesa.

**Klára Burešová (KFSV UHK, Hradec Králové)**

#### **Vcítění jako součást možnosti autentického stávání pobytu aneb vykreslení provázanosti fenoménů autenticity a vcítění v díle Martina Heideggera**

Martin Heidegger ve svém proslulém *Bytí a Čas* popisuje fenomén spolubytí (Mitsein) jakožto danost ve způsobu bytí pobytu (Dasein). Mitsein vyvěrá ze starosti či starostlivosti (Fürsorge). Fürsorge je součástí původního bytí pobytu a jako takové se pohybuje na základním fluidním rozhraní s dvěma extrémními póly, jedním z nich mód deficientní a tím druhým je mód pozitivní. V pozitivním módu následně nalzáme z jedněch z mála pozitivních popisů možnosti autentického bytí pobytu. Avšak Mitsein jako mód původního bytí pobytu, zdá se, nemá na autenticitu pobytu žádný, nebo jen

neuchopitelný vliv. Mitsein však není jediným popisem fenoménu chápání společného existence pobytů ve světě v Heideggerově tvorbě, nýbrž narážíme zde ještě na pojem Einfühlung (vcítění). Heidegger se k tomuto, již zavedenému pojmu, staví primárně negativně, ale jeho existenci nepopírá, má v jeho tvorbě formu jakési možné nadstavby nad základní Mitsein. Tento pojem by pak tuto provázanost umožňovat mohl. Ve svém příspěvku se pokusím krátce vystihnout provázanost fenoménů autenticity a vcítění v díle Martina Heideggera s důrazem na druhého a ono se s přihlédnutím k specifické terminologii autora.

**Daša Dologová (FHS UK, Praha)**

***Morální imaginace ve světle filosofie Jana Patočky***

Podnikatelská etika, která se jako akademická disciplína etablovala ve Spojených státech amerických v 70. letech 20. století, byla do velké míry formována analytickou filosofickou tradicí. Ta se promítla jak do výběru klíčových témat, tak do formulace epistemologických východisek oboru. Ve snaze reagovat na tuto jednostrannost se dnes pozornost odborníků na podnikatelskou etiku obrací k současné kontinentální filosofii, která může podle jejich názoru pomoci zpochybnit stávající přístupy k řešení etických otázek. Svým příspěvkem na tuto iniciativu navážu. Zaměřím se na koncept morální imaginace, jež je v podnikatelské etice považována za jeden z nástrojů pro předcházení neetického jednání manažerů. Na základě rozboru konstitutivních prvků morální imaginace poukážu na možnost jejího usouvztažnění s filosofií Jana Patočky. Ten ve své fenomenologii tematizuje člověka jako svobodnou bytost, která nese odpovědnost za to, jak se mu věci ukazují. Podobně jako v případě morální imaginace se i u Patočky v odpovědném jednání přesouvá akcent z partikulárního a z toho co již existuje, na nutnost odpoutat se od jednotlivin, integrovat je do celku a problematizovat jistoty. Cílem příspěvku je ukázat, že se v Patočkově promyšlení různých modalit vztahu člověka k bytí (spolu s různými možnostmi vztahování se k druhému) otevírá cesta ke kritické reflexi současného pojetí morální imaginace.

**Ivo Dragoun (UPOL, Olomouc)**

***Filozofie analytická vs. kontinentální - rozdíly, a jaký smysl má o nich mluvit.***

Ve svém článku "K samotnému dělení analytické vs. kontinentální filozofie" Dr. Šebela argumentuje, zhruba a mimo jiné, že nějaká fungující charakteristika, která by odlišila fil. kontinentální od analytické neexistuje. V přednášce se vymezím k tomuto tvrzení tím, že nabídnu množinu charakteristik, které obě fil. paradigmaty odliší, i když ne tak přísně a jednoznačně, jak žádá Dr. Šebela. V návaznosti na toto pak stručně naznačím, proč má smysl o těchto odlišnostech mluvit.

**Martin Dominik (KFI MUNI, Brno)**

***Interpretační nespravedlnost a ctnostná hermeneutika***

Rozumění je intersubjektivní a nastává při jazykové interakci. Primárně se odehrává mezi současně žijícími agenty, jejichž vztah je nasycen mocí a ovlivněn společenskými a morálními normami, případně i předsudky. Rozumění jimi může být ovlivněno a může být zraňující a nespravedlivé. Zde vycházím z konceptu *hermeneutické nespravedlnosti*, která působí epistemickou i morální újmu. Činím však posun v perspektivě a používám termín *interpretační nespravedlnost*. Ta má nejméně dvě podoby: ignoraci a dezinterpretaci.

První nastává, když hermeneutické zdroje jedné (typicky dominantní) skupiny mají mezery, přičemž tyto chybějící zdroje existují v jiném (marginalizovaném) diskurzu a jsou ignorovány.

U druhého typu sice existují hermeneutické zdroje v obou diskurzech, ale mají jiné inferenční vazby a konotace. Pokud tedy při interpretaci užijeme zdroje jedné skupiny na promluvu učiněnou v rámci diskurzu druhé skupiny, tak ji dezinterpretujeme. Připisujeme mluvčím významy nebo závazky, které neplynou z jejich inferenčního rámce.

Ctnostná hermeneutika představuje potenciální řešení interpretační nespravedlnosti. Klíčovou ctností, která chrání před epistemickou a morální újmou, je intelektuální pokora. Kritéria ctnostné interpretace lze formulovat následovně: 1) je zaměřena na získávání znalostí, 2) bere druhé vážně jako rovnocenné a 3) v rámci jejich perspektivy, tj. dle jejich vlastních pojmů.

**Martin Fereš (UPOL, Olomouc)**

***Geologie morálky: Detailní analýza nebo přebujelá fikce?***

Tento příspěvek se bude zabývat kapitolou *10000 př. Kr. – Geologie morálky (za co se považuje Země?)* z knihy *Tisíc plošin* od Gillesse Deleuze a Félixu Guattariho. Vysvětlí oč v této kapitole jde, jak z hlediska teoretické argumentace, tak narativních prvků a jejich implikací.

Prvně se pokusí v přístupném jazyce představit koncepty nutné pro pochopení jakékoliv tvorby Deleuze a Guattariho – teritorialitu a dvojici deteritorializace a reteritorializace, dvojnou artikulaci, ale také koncept theory-fiction, který je významný právě pro v celé knize unikátní narativní strukturu kapitoly *Geologie morálky*.

Poté si klade za cíl co nejsrozumitelněji představit metodu stratifikace samotnou a zodpovědět otázku, zdali je tato metoda podobně jako Neitzscheovská genealogie morálky či Foucaultovská archeologie morálky funkčním nástrojem detailní analýzy, který by šel aplikovat na problematické jevy k získání nových, relevantních poznatků, či zdali je to pouze jakési samoučelné motání pojmů (cimrmanovská „hra se slovy – ping pong with words“), za které je postmoderní filozofie často a občas i více či méně právem považována.

**Felix Geisler (FHS UK, Praha)**

***Nové myšlení Franze Rosenzweiga***

Franz Rosenzweig je známý zejména jakožto představitel moderní židovské filosofie a je považován za jednoho z předchůdců filosofie dialogu. Takovýto obrázek jeho osoby v povědomí převládá, neboť je živen interpretací (a částečnou apropiací) Rosenzweigových myšlenek Emanuelem Lévinasem. Často se pak ale zapomíná na to, že Rosenzweig o svém hlavním díle, *Hvězda vykoupení*, napsal, že se nejedná o „židovskou knihu.“ Učinil tak v krátkém spisu nazvaném *Nové myšlení*, v němž kromě dovysvětlení svého hlavního díla, objasňuje i své pojetí „metody“ v něm užití. Ve svém příspěvku se, krom obecného seznámení s osobou a filosofií Franze Rosenzweiga, pokusím načrtnout jeho „metodu“ nového myšlení a zasadit ji do kontextu německé klasické filosofie.

**Martin Jabůrek (UPOL, Olomouc)**

***Wolinovo čtení Heideggera. Je kontinentální filozofie v ruinách?***

Americký historik filozofie Richard Wolin vydal v letošním roce knihu *Heidegger v ruinách*. V ní svůj kritický pohled zaměřuje především na vztah Heideggerovy filozofie a ideologie. Klíčový při tom je Heideggerův vztah k nacistickému režimu. Otázkou ale zůstává, nakolik je Heideggerovo myšlení spjato se samotnou podstatou kontinentální filozofie a nakolik je Heideggerovým selháním zasažena filozofie jako taková. Příspěvek se pokusí odpovědět na otázku, zda a jak se provázanost mezi myšlením a ideologií projevuje i v obecné rovině.

**David Kubiček (KFI MUNI, Brno)**

***Kierkegaard a Wittgenstein o náboženském přesvědčení (K Marekovi)***

Filosof Søren Kierkegaard známý jako jeden z otců existencialismu byl především křesťanský myslitel. Naopak Ludwig Wittgenstein, jeden z nejvýznamnějších představitelů analytické filozofie, se v raném i pozdním období zaměřil na jazyk a filozofii jako celek. Mohlo by se zdát, že u tak rozdílných filozofů nelze očekávat společné téma, natož názorový průnik.

Přesto se oba myslitelé tematicky setkávají při filozofickém hledání "náboženského přesvědčení". Kierkegaardovo dílo je prostoupeno tématem víry a Wittgenstein se věnoval odlišnosti náboženského přesvědčení od obyčejného přesvědčení během svých přednášek v Cambridge roku 1937. Jejich pojetí jsou si překvapivě blízká. Oba odmítají rozum jako zdroj víry a naopak zdůrazňují, že náboženská víra musí hrát v životě věřícího kritickou až vášnivou roli, která se musí ukázat v konkrétních činech.

V mém příspěvku prokážu, že se Wittgenstein inspiroval pro své letní Cambridgeské přednášky právě četbou Kierkegaarda. Tím uvedu do kontextu hlavní záměr příspěvku, totiž poukázat na podobnosti a průniky v pojetí „náboženského přesvědčení“ obou filozofů a zdůraznit jejich důležité rozdíly. Poté zhodnotím některé ze současných interpretací, které dle mého opomněly jednoznačný záměr autorů, abych svůj příspěvek uzavřel tvrzením, že "kde Wittgenstein končí, Kierkegaard začíná."

**Marek Lentvorský (FHS UK, Praha)**

### ***Středověk jako lék na rozvrácenou evropskou duši***

Příspěvek je sondou do díla *Svět středověku a my*, prvotiny německého filosofa Paula Ludwiga Landsberga. Toto dílo je inspirováno Maxem Schelerem a vzniká po první světové válce. Zlatý věk jistoty dlouhého století skončil. Landsberg ale neztrácí naději. Cestu ven vidí v rozpoznání toho, co dávalo středověku tak pevné kontury, tak pevný tvar a tak pevné základy. Jsme dědici minulého, tzn. i středověku. Toto dědictví obsahuje jednotu mentálního světa; tuto jednotu představím na konkrétních příkladech a zároveň ji vztáhnou k Landsbergově době. Tato jednotu je dědictvím, na které se máme rozpomenout. Tendence k záchraně z apokalyptického zhroucení všech hodnot povedou některé myslitele až k tomu, co zveme *konzervativní revolucí*. V jejím počátku ale stojí toto útlé a pozapomenuté dílo zcela zapomenutého autora.

**Annamária Madunická (FF UK, Bratislava)**

### ***Význam a cieľ umenia; metódy ich uvádzania do praxe vo filozofii Sorena Kierkegaarda***

V súčasnosti sme svedkami viacerých protichodných fenoménov, súvisiacich s posudzovaním umenia z hľadiska jeho kvality a dôležitosti. Panujú rôzne názory o tom, aké miesto by malo umenie zaujať v živote spoločnosti a jednotlivca, či je jeho funkcia v prvom rade výchovná, alebo estetická, či má umenie provokovať, alebo trpezlivo pozývať. Práca sa snaží prispieť do diskusie pomocou rekonštrukcie argumentov dánskeho filozofa Sorena Kierkegaarda. Snaží sa ukázať, že relevantné príspevky do diskusie o súčasných estetických dilemách história poskytuje, a že hlbšia znalosť dejín ľudskej mysliteľskej činnosti môže pomôcť súčasnému umelcovi zorientovať sa v stále naliehavších otázkach spojených s ľudskou umeleckou činnosťou. Práca poskytuje stručný úvod do historického a myšlienkového pozadia vybraných Kierkegaardových spisov. Vychádza predovšetkým z jeho diel *Bud', alebo a Choroba na smrť*. Analyzuje Kierkegaardovu teóriu troch štádií a na jej základe popisuje vývoj individuálneho človeka, jeho zákonitosti a úskalia. Tento vývoj prepája s vývojom samotného umenia a napokon ponúka praktické načrtnutie podmienok ich prospešného vzájomného vplyvu. Záver práce je venovaný zosumarizovaniu vzťahných bodov a hlavných záverov, ku ktorým Kierkegaard dospel.

**Jakub Marek (FHS UK, Praha)**

### ***Mladý Jan Patočka a projekt velké filosofie současnosti***

Ve svém příspěvku se pokusím stručně nastínit základní stanoviska, jež mladý Jan Patočka formuluje k úloze a smyslu filosofie. V 30. letech 20. století je Patočka - nehledě na vzrůstající evropskou krizi - až fundamentálním obhájcem veřejné role filosofie. Toto "řecké" pojetí filosofie znamená, že filosofie se nejen podílí na veřejném a politickém životě, nýbrž jej má řídit a utvářet. Patočka formuluje hlavní zadání své současnosti zcela jednoznačně: nalézt velkou filosofii, jež takové vedení a utváření dokáže poskytnout.

Patočkův doválečný filosofický profil je současně určen nestřídmostí a elitářským pojetím filosofie. Filosofie je dána nemnohým, ale těmto nemnohým je současně svěřena úloha vedení druhých. Ovšem jak lze přesvědčit ty, kterým není dán filosofický náhled? Zde se Patočka neostýchá připomenout řešení Platonovo: nefilosofovy je legitimní vést prostřednictvím mýtu, ideologie. Tím, co jediné nám chybí, je však ona velká filosofie současnosti, jež by tyto mýty mohla založit.

Konečně je otázkou, jak Patočka rozuměl své vlastní filosofii. Je totiž zjevné, že se radikálně ohrazuje proti intelektuálnímu prostředí Československa, jež je mu provinční a šosácké. V mnoha drobnějších textech sledovaného období připravuje Patočka filosofický projekt, jehož první položkou je jeho habilitační spis o přirozeném světě. Jde o daleko širší projekt, jehož hlavní myšlenkou je porozumění základním formativním možnostem lidské individuality, výklad dějinných možností utváření člověka. Jde o projekt zjevně nestřídmostí a spekulativně si dovolím tvrdit, že se mladý Jan Patočka dost možná domníval, že mu nezbyvá, než aby chybějící velkou filosofii současnosti vytvořil on sám.

### **Martin Nitsche (FLÚ AV ČR, Praha)**

#### ***Redukce myšlení versus re-dukce pro myšlení***

Přednáška se v širším plánu bude vymezovat vůči různým marketingovým snahám redukovat myšlení na soubor užitečných technik. V užším kontextu bude přesto obhajobou metodických re-dukcí, jak se uplatňují především ve fenomenologické filosofii. Hrozba redukce myšlení by nám neměla zabránit docenění metodických postupů, které se zaměřují na otevření specifických tematických oblastí a myšlení do něj (znovu)-uvádějí (re-dukují). Přednáška si tedy v detailu všimne funkce fenomenologických redukcí u Edmunda Husserla a pokusí se je hájit vůči jejich kritikům. Pro podtržení významu metodické re-dukce pro přesné a věci přiměřené myšlení bude přiblížena i akusmatická redukce Pierra Schaeffera z oblasti zvukových studií.

### **Aleš Novák (FHS UK, Praha)**

#### ***Helmuth Plessner, O vztahu času k smrti (1952)***

Plessnerova koncepce filosofické antropologie, jak ji představil ve svém hlavním spise *Stupně organična a člověk z roku 1928*, spočívá v tematizaci člověka jako osoby pojaté jakožto „extatická pozicionalita“ v jednotě života v jeho vztahu ke sdílenému světu přírody, hodnot a institucí. Lze to redukovat na frázi, že Plessnerova verze filosofické antropologie tematizuje vztah člověka jako osoby a světa. V rámci takto vymezené filosofické antropologie se jako první otázka vnucuje zformulovat filosofii přírody „v jejím nejširším a nejpůvodnějším smyslu“. Neboť do ní dosahují jako do svého hlubokého základu veškeré otázky duchovních a sociálních věd, které z ní právě vyrůstají. A přesně v tomto kontextu se u Plessnera diskutuje i problematika vztahu času a smrti, jak to pronesl roku 1951 ve formě přednášky *O vztahu času a smrti* pro slavný spolek Eranos, ve kterém Plessner diskutuje předchozí způsoby tematizace u Maxe Schelera, Paula Ludwiga Landsberga a Martina Heideggera.

### **Pavlna Ann Novosádová (Univerzita Cyrila a Metoda, Trnava)**

#### ***Understanding Cancel Culture Through Nietzsche's Genealogy of Punishment***

Cancel culture's harsh and ineffective characteristics has been a major topic of discussion especially in ways that aim to bring it to an end. As one of the newest forms of punishment that reflect our current societal practices and values, there seems to be something about it that many people cannot come to terms with accepting. This paper looks to Nietzsche's genealogy of punishment as a way to illustrate the nature of cancel culture. Nietzsche's distinction between punishment, pre and during Christianity, help us understand why cancel culture, even with all its harshness, is very appealing to administer, but why it is also met with criticism. Nietzsche explains that punishment pre Christianity gave punishers a right on cruelty which allowed them to enjoy causing a wrongdoer to suffer. However, once Christianity emerged, such enjoyments were suppressed and the essence and effectiveness of

punishment changed altogether. This paper then presents cancel culture as reminiscent of Nietzsche's pre-Christian form of punishment that enjoys seeing wrongdoers suffer while simultaneously being perceived as ineffective and experiencing suppression by the Christian world.

### **Roman Pikulik (KFI, Trnavská univerzita v Trnave)**

#### ***Poetika superinteligencie***

Heroické, budovateľské mýty sú súčasťou našej kultúry. Nemusíme sa príliš namáhať pri spomienke na príbehy ako Babylónska veža, či postavy ako Prométeus alebo Daidalos a Ikaros. Obdivujeme ich chytrosť a zároveň si uvedomujeme pýchu, ktorá predišla ich pád. Pre kultúrno-filosofické hnutie transhumanizmu tieto príbehy predstavujú viac, než mýtus. Dávajú im príklad vzopätia ľudstva k vyšším, ušľachtilým cieľom a slobodnejšej budúcnosti. Transhumanisti dlhodobo propagujú fundamentálne zlepšenie ľudstva aplikovaním racionality a technológií a ich spravodlivej distribúcie za účelom zvýšenia fyzických, intelektuálnych a v dôsledku i vitálnych možností. Technologická singularita a jej súčasť, umelá superinteligencia predstavujú len niektoré z ciest, akými sa transhumanisti pokúšajú zlepšenie ľudstva dosiahnuť. Superinteligencia je filosoficko-technologický pojem, ktorý je hojne diskutovaný napríklad v bioetike či oblasti bezpečnosti UI, náš príspevok sa obmedzí na jeho kontextuálne vymedzenie a porovnanie vybraných scenárov jeho spoločenského dopadu podľa N. Bostroma. Bioetické otázky sa nutne vyskytnú, avšak našou hlavnou ambíciou je poukázať na poetiku a metaforiku, ktorá je prítomná v samotnom pojme superinteligencie a v tomto duchu sa pokúsiť aj o prepojenie technologickej singularity V. Vinge a R. Kurzweila s poetickou singularitou J. Baudrillarda.

### **Barbora Římalová (FHS UK, Praha)**

#### ***Nástrahy midcultu, čili kým pod maskou umění***

Ve svém příspěvku se budu zabývat interpretací midcultu, který se vydává za vyšší umění, což budu sledovat ve výtvarném umění v průběhu 20. století, primárně z perspektivy Umberta Eca, Thierry de Duvea a okrajově Kanta a Lyotarda. Zaměřím se především na výtvarné umění a jeho estetiku. Umberto Eco rozděluje umění do tří vrstev- masová kultura, midcult a vyšší kultura, domnívám se, že největší problémem ve výtvarném umění je právě midcult, který se vydává za Umění. Právě toto maskování midcultu a kýmče budu rozebírat spolu s teorií- *Kant after Duchamp* od de Duvea, který zde rozebírá proměny umění, Kantovo estetično a *sensus communis* a výplod moderny, tedy *Art in general*. Měli bychom přijmout de Duveovu teorii obecnosti umění nebo se držet starších filosofů jako je Eco, v jehož pojetí skoro každé moderní umění splňuje minimálně dvě podmínky kýmče (kterými jsou například to, že si bere techniky již dávno překonané a vydává je za své, snaží se vyvolat efekt a přesvědčit diváka, že se nachází v přítomnosti vyšší kultury).

### **Lukáš Samek (VŠKK/FHS, Praha)**

#### ***Imploze v ticho: k vztahu S. Plath(ové) a I. Bachmann(ové)***

Z chaosu a miasmatu dvacátého století vzešly v jeho druhé polovině dva básnické hlasy, které navždy proměnily pole literatury a staly se zásadní hybnou silou na poli ženského psaní. Tyto hlasy, přestože jsou si značně podobné, by nemohly být rozličnější.

Sylvie Plath(ová) a Ingeborg Bachmann(ová) se prosadily jako svérázné básnířky a obě se následně propracovaly k prozaické tvorbě. Pomyslným středem našeho příspěvku se stane myšlení I. Bachmann(ové) o každodennosti. Každodennosti stávající se skoro třicet let po konci druhé světové války sadomasochistickou groteskou sebe sama, čímž volně navazuje na groteskno stylu Sylvie Plath(ové). Tuto specifčnost každodennosti Bachmann(ová) vyjádřila ve své slavné větě: „Fašismus je první věc ve vztahu muže a ženy.“

Chceme proto prozkoumat tento vztah dvou spisovatelek spojených specifickým přístupem k napsání dvou klíčových románů (*The Bell Jar* S. Plath(ové) a *Malina* I. Bachmann(ové)), jenž dělí nejen geografie, ale i celých osm let, během kterých se Bachmann(ová) se Sylvii důvěrněji, leč nepřímo, seznámila. Zaměříme se tedy na tyto dva světy, které spojuje právě „fašistický“ útlak tříšticí se na dva způsoby vztahů: já-svět, já-druhý.

**Bernard Soška (FHS UK, Praha)**

#### **Svoboda svobodného ducha!? Možnosti svobody v Nietzscheově středním období.**

V knize *Lidské, příliš lidské* Nietzsche představuje svobodného ducha jako *výjimku*, jako nezávislé individuum, co myslí *jinak* než většina. Nietzsche neklade zde důraz na autonomii jednání, ale hlavně na autonomii myšlení. Postoje svobodného ducha se vymykají očekávání. Nejedná na základě tradičních vzorců chování, není podřízený autoritě státu, náboženství nebo vědy (resp. pravdy). Je ale třeba zdůraznit, že svobodný duch o svou svobodu musí trvale pečovat. Udržuje se ve střehu skepsí a nedůvěrou. Jeho *intelektuální svědomí* mu nedovoluje ustrnout. Ve středním období tak Nietzsche vypracovává postoj odolný vůči dogmatismu a fanatismu, ve kterých vidí největší ohrožení intelektuální svobody: Vázání duchové se od svobodných duchů liší tím, že se spokojují s přesvědčeními, „lenost ducha je nechá ustrnout“, zatímco svobodný duch „může ustavičnou změnou tomuto ustrnutí zabránit“ (*Lidské, příliš lidské*).

Svobodný duch žije nomádský život poutníka. Jeho myšlení je stále v pohybu a také cíl jeho cesty není přesně vymezen. Nietzsche zde považuje za to nejdůležitější vytvořit prostor pro *experiment*. Otevřít možnosti novému myšlení, aniž by bylo ohroženo reaktivní silou návratu. Pokusíme-li se tedy definovat svobodu *svobodného ducha* ve středním období, možná dojdeme k závěru, že spočívá v procesu osvobodování, nebo jak píše Nietzsche, odrůstání starým postojům a představám.

V příspěvku se pokusím naznačené motivy svobody jako pohybu a skepse prohloubit a vsadit do širšího rámce Nietzscheova myšlení.

**Karel Šebela (UPOL, Olomouc)**

#### **Bradley a Russell o samotné možnosti analýzy**

V příspěvku se zaměřuji na dílo britského novohegeliána F. H. Bradleyho, konkrétně na jeho diskusi s jeho bývalým žákem Russellem o legitimitě analýzy jako filozofické metody.

Bradleyho hodnocení analýzy je příkře odmítavé – považuje ji za „falzifikaci“ a klam. Toto hodnocení bylo příčinou dlouhodobé debaty mezi Bradleyem a Russellem. Důvodem nepravdivosti analýzy je to, že analýza, jakožto dekompozice nějakého celku, izoluje konstituenty tohoto celku, tedy především izoluje je od vztahů, které mají k ostatním částem celku. Tato izolace je opět něčím ideálním, tj. nereálným a obecně dle Bradleyho nelze předpokládat, že takto izolovaná entita může být vůbec entitou.

Z rozboru uvedených Bradleyho úvah se tak snažím prokázat, že důvody pro neplatnost analýzy u Bradleyho odkazují k otázce povahy relací, které tvoří daný celek (analysandum), konkrétně k otázce, zda jsou tyto relace interní nebo externí. Pro Bradleyho jsou tyto relace interní, což je patrné zejména v diskusi s Russellem, který trval na možnosti externích relací jako nutné podmínce jeho koncepce filozofie a logiky.

Zvláštní vědění „výsledku“ v daném, zdroj možnosti analýzy, tak může být chápáno jako vědění povahy relací mezi konstituenty daného.

**Adam Vostárek (FHS UK, Praha)**

#### **Herder a Humboldt: Nové vzdělávání**

Roku 1765 odjíždí J.G. Herder vyučovat na gymnázium v Rize. Zde formuluje své první pedagogické teze, které následně sepisuje o čtyři roky později při své cestě z Rigy do Francie. *Journal Meine Reise*

(1769) je tak hlavním pedagogickým spisem, který nám zanechal. Když po roce 1800 připravuje W. Humboldt svou vysokoškolskou reformu, není náhodou, že právě tento spis mu padne do rukou a stane se tak jedním z hlavních pilířů nového vzdělávání. V první části svého příspěvku tak hodlám představit původ Humboldtovy reformy, a to především s ohledem na výše zmíněný Herderův text a jeho pojetí vzdělání. V druhé části se chci nicméně věnovat praktičtějšímu tématu, tedy jak aplikovat tento dobový přístup dnes zejména v oblasti výuky filosofie na vysokých školách. Pokusím se tak navrhnout výukový program filosofie, jaký by mohl probíhat na technických fakultách, a který by přitakával tomu, jak chápe vzdělání J. G. Herder a W. Humboldt.

**Ali Yansori (KFI UPOL, Olomouc)**

***Rumi on the Limits of Philosophy***

The presentation will focus on Sufism in general and Rumi in particular. Sufis believe that reason and language are utterly insufficient to describe subjective experiences, especially those of existential significance. Building on this view, I will argue that Western philosophy, as it is typically practiced, cannot offer a complete picture of the world because it necessarily has to leave out its most substantial part: the full depth and subtleties of subjective experience. This holds true even for those movements which have tried to emphasize human experience, e.g., phenomenology. From the Sufi viewpoint, reason and language are seen as tools that, at best, can only describe the world as it *appears* under the guise of “objectivity” to observers. However, it is important to note that Sufis do not deny the importance of rational disciplines such as logic, philosophy, and science. The aim of the presentation is: (1) to explain how Western philosophy fails to give a full picture of reality, (2) to explore ways to acknowledge the limitations of reason without falling into anti-science sentiments, (3) to discuss Rumi’s approach to resolving the paradox of pointing out language’s limits while prolifically employing it in his writings, (4) to briefly compare Sufi thinking with similar ideas in the history of philosophy.